

BAĞLANMA STİLLERİ, İLİŞKİLERE İLİŞKİN BİLİŞSEL ÇARPITMALAR, KİŞİLERARASI İLİŞKİ TARZLARI VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN EVLİLİK UYUMUNU YORDAMADAKİ ROLÜNÜN İNCELENMESİ

Gülin YAZICI ÇELEBİ¹, Hatice ODACI²

Öz

Bu araştırmada bağlanma stilleri, ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar, kişilerarası ilişki tarzları ve kişilik özelliklerinin evlilik uyumunu yordama düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Trabzon'da yaşayan 423 (Kadın=220, Erkek=203) evli birey oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Evlilik Uyum Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği, Kişilerarası Tarz Ölçeği ve Eysenck Kişilik Anketi kullanılmıştır. Veri analizi için; Spearman Korelasyon Katsayısı ve Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda; evlilik uyumu ile kişilik özelliklerinden nörotizm, bağlanma boyutlarından kaçınma ve kaygı, kişilerarası ilişki tarzları alt boyutlarından öfkeli tarz ve küçümseyici alaycı tarz, ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtma alt boyutlarından yakınlıktan kaçınma boyutu arasında anlamlı ilişkiler olduğu bulgulanmıştır. Çoklu regresyon analizi sonuçları; kişilik özelliklerinden nörotizmin ve bağlanma boyutlarından kaçınmanın ve boşanmayı düşünmüş olup olmamanın evlilik uyumunu yordadığını, ancak dışa dönüklüğün, psikotikliğın, kaygının, kişilerarası ilişki tarzlarının, ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaların ve çocuk sahibi olup olmama durumunun evlilik uyumunu yordamadığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik Uyum, Bağlanma Stilleri, İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar, Kişilerarası Tarz, Kişilik Özellikleri.

¹ Dr., MEB Ali Soylu Anadolu İmam Hatip Lisesi, Trabzon, gulin_celebi@hotmail.com

² Prof. Dr., Trabzon Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Trabzon, hatodaci@hotmail.com

INVESTIGATION OF THE PREDICTIVE ROLE OF ATTACHMENT STYLES, COGNITIVE DISTORTIONS ABOUT RELATIONSHIPS, INTERPERSONAL RELATIONSHIP STYLES AND PERSONALITY TRAITS ON MARITAL ADJUSTMENT

Abstract

In this research the aim was to investigate the prediction levels of attachment styles, cognitive distortions about relationships, interpersonal relationship styles and personality traits for marital adjustment. The study group for the research comprised 423 married individuals (female=220, male=203) living in Trabzon. A personal information form, marital adjustment scale, experiences in close relationships inventory, interpersonal cognitive distortions scale, interpersonal style scale and Eysenck personality questionnaire were used to collect data. The Spearman correlation coefficient and multiple linear regression analysis techniques were used for data analysis. The results of the research found that there were significant correlations between marital adjustment and the personality trait of neuroticism, the attachment dimensions of avoidance and anxiety, the interpersonal relationship style sub-dimensions of anger and dismissive contemptuous and the interpersonal cognitive distortion sub-dimension of avoiding intimacy. Multiple regression analysis results showed the personality trait of neuroticism and attachment style of avoidance and whether divorce was considered or not predicted marital adjustment. However, extraversion, psychosis, anxiety, interpersonal relationship styles, cognitive distortions about relationships and having children or not did not predict marital adjustment.

Keywords: Marital Adjustment, Attachment Styles, Cognitive Distortions Related to Relationships, Interpersonal Style, Personality Traits.

Giriş

Evlilik kurumunun temelleri M.Ö. 2000’li yıllarda Mısır’da atılmıştır. Kültür ve geleneklerin nesilden nesle aktarılmasında, toplumsal düzenin sağlanmasında önemli görevler üstlenen evlilik kurumu günümüze kadar varlığını sürdürmüştür (Özgüven, 2000). Kültürden kültüre farklılıklar göstermekle beraber evlilik ilişkisi her toplumda kabul edilen, duygusal gereksinimlerin karşılandığı en önemli sosyal gelenek olarak değerlendirilmektedir (Sharif, Soleimani, Candidate, Mani, ve Keshavarzi, 2013). Evlilik ilişkisinin değerlendirilmesinde en sık kullanılan kavramlardan biri “evlilik uyumu” kavramıdır. Bu araştırma evlilik uyumunun psikolojik, kişisel ve sosyal bazı değişkenler açısından yordanabilirliğini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Evlilik Uyumu

Evlilikle ilgili yapılan birçok çalışmada araştırılan evlilik uyumu evlilik ilişkisinin sürdürülmesini sağlayan önemli unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir (Güngör, 2007). Nichols’e (2005) göre evlilik uyumu; bireyin çift ilişkisine dayalı olarak yaşadığı tatmin ve mutluluk duygusudur. Amato ve Hohmann-Marriott (2007) ise evlilik uyumunu; kişisel ihtiyaçların, beklentilerin ve evlilik ilişkisinin gerekliliklerinin yerine getirilmesiyle oluşan bir kombinasyon olarak değerlendirmektedir. Evlilik uyumu ile ilgili yapılan çalışmalar genellikle evlilik uyumunun ilişkili olabileceği değişkenlerin belirlenmesi amacıyla yönelik yapılmaktadır. İlgili literatürde yer alan tanımlamalara bakıldığında evlilik uyumunun farklı birçok değişkenle ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu çeşitliliğinin sebebi ise evliliğin farklı iki cinsten insanın kurumsal olarak birleşmesinin yanı sıra onların düşüncelerinin, inançlarının, kültür düzeylerinin, görüşlerinin, zekâ ve akıllarının, yaşam görüşlerinin de birleşmesini içermesidir (Günay, 2000). İnsana dair olan her şey aynı zamanda evlilikle de ilgilidir. Bu durum evlilik uyumu üzerinde farklı birçok değişkenin etkili olabileceğini ortaya koymaktadır. Evlilikle ilgili yapılan araştırmaların evlilik uyumu ile ilişkili olabilecek demografik değişkenler ve empati (Tutarel-Kışlak ve Çubukça, 2002), bağlanma biçimleri, yüklemeler, benlik saygısı (Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006), değer tercihleri ve öznel mutluluk (Kublay ve Oktan, 2015) gibi bazı değişkenlerin

belirlenmesi üzerinde yoğunlaştığı söylenebilir. Bu araştırmada ise; bağlanma stilleri, ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar, kişilerarası ilişki tarzları ve kişilik özelliklerinin evlilik uyumu ile ilişkisi incelenmiştir. Bireylerin kişilik özelliklerinden, yetiştirilme koşullarına, aldıkları eğitimden, inanç sistemlerine kadar birçok değişken evlilik uyumlarını etkilemektedir. Buna bağlı olarak kişilik özelliklerini belirleyen en bağlanma stillerinin evlilik uyumlarında etkili olduğu düşünülmektedir.

Bağlanma Stilleri

Bağlanma kavramı, insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar olarak tanımlanmaktadır (Bowlby, 1969). İnsan yaşamında önemli bir yer tutan bağlanma kavramı, bireyin kendisi için önemli olan insanlara karşı hissettiği, bu kişilerle birlikteyken keyif aldığı, sıkıntılı durumlarda ise onlarla rahatlamasını sağlayan güçlü bir duygusal sistem olarak belirtilmektedir (Ainsworth, 1991). Bağlanma; çevresel ve içsel değişimleri ve gelişmeleri de içeren çok boyutlu bir durum olarak değerlendirilebilir. Yaşamın ilk aylarında şekillenmeye başlayan ve bireylerde güvenlik hissinin temelini oluşturan bağlanma örüntülerinin evlilik gibi yakın duygusal paylaşımların yaşandığı bir ilişkiyi etkileyeceği söylenebilir. Birçok araştırmacı, erken dönem bağlanma stilleri ile sonraki yakın ilişkiler arasındaki bu bağı araştırmış (Brennan ve Shaver, 1995; Collins ve Read, 1990; Feeney ve Noller, 1990, Hazan ve Shaver, 1987; Kirkpatrick ve Davis, 1994; Simpson, 1990) ve çocukluk yaşantıları ile içsel çalışan modellerin, yetişkin yaşamında kurulan ilişkiler üzerinde etkili olduğuna vurgu yapmışlardır (Bozkurt, 2006; Fraley ve Shaver, 2000; Waters ve Cummings, 2000; Waters ve diğ., 2002). Yapılan birçok çalışmadan elde edilen bulgular, çocukluk dönemindeki bağlanma kalitesinin sonraki yıllardaki yetişkin ilişkilerinin kalitesi üzerinde belirleyici olduğunu göstermektedir (Banse, 2004; Feeney ve Hohaus, 2001). Bağlanma biçimi, evlilikle ilgili birçok araştırmaya konu olmuş (Balkan-Kaya, 2009; Banse, 2004; Butzer ve Campell, 2008; Grav ve Doll, 2003; Kobak ve Hazan, 1991; Özer ve Cihan-Güngör, 2012; Hisli Şahin, Durak-Batıgün ve Koç, 2011) pek çok çalışma ilişki doyumu ile bağlanma biçimleri arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur (Banse, 2004; Brennan ve Shaver, 1995; Feeney, 1994, 2002; Kirkpatrick ve Davis, 1994). Evlilik uyumunda üzerinde

durulan temel noktalardan biri evliliğin bireyin yaşamdan doyum sağlamasına yardım eden ve genel sağlık durumunu iyi hâle getiren sosyal bir kurum olarak ele alınmasıdır (Hayword ve Zhang, 2006). O zaman evlilik uyumu değerlendirilirken özellikle üzerinde durulması gereken temel konulardan biri de bireylerin ilişkilere ilişkin bilişsel algılarıdır. Bu durum ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaların evlilik uyumu ile ilişkisinin değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Bilişsel Çarpıtmalar

Bu çalışmada ele alınan bir diğer değişken olan bilişsel çarpıtmaların anlaşılabilmesi için bilişsel kuramın açıklanmasının gerekli olduğu düşünülmüştür. 1960'lı yıllardan itibaren psikoterapi alanında etkili olmaya başlayan bilişsel kuram günümüzde de gelişimini sürdürmeye devam etmekte ve yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu kurama göre insanların duygu ve davranışları, olayları yorumlayış biçimlerinden etkilenmektedir. Bireylerin duygularını belirleyen olayın kendisi değil, kişinin kendi düşünce sisteminde olaya yüklediği anlamdır (Beck, 2001). Bireylerin duyguları üzerinde etkili olan bilişsel yapıda yer alan işlevsel olmayan inançlar dışarıdan gelen bilgilerin işlenmesinde bazı hatalara yol açmakta ve tekrarlayan bu hatalar sonucunda otomatik düşünceler ortaya çıkmakta, bu otomatik düşüncelerin belli özelliklere göre kategorilendirilmesi ile de bilişsel çarpıtmalar oluşmaktadır (Türkçapar, 2011).Yapılan bir çok çalışma bilişsel yapıda yer alan hataların evlilik ilişkisi üzerinde olumsuz etkiye yol açtığını göstermektedir (Addis ve Bernard, 2002; Bradbury ve Fincham, 1993; Güven ve Sevim, 2007; Hamamcı, 2005; Metts ve Cupach, 1990; Sullivan ve Schwebel, 1995). Evli çiftlerin evlilikteki başarılarında birbirleri ile kurmuş oldukları yapıcı ve doyurucu ilişkilerin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle çalışmada ele alınan değişkenlerden biri de bireylerin ilişki tarzlarıdır.

Kişilerarası İlişki Tarzları

Kişilerarası ilişkiler insan dünyaya geldiği andan itibaren başlayan ve ölüme kadar devam eden bir süreçtir. Kişilerarası ilişkilerin temelini oluşturan kavramlardan biri iletişimdir. Kişilerarası ilişkiler, insanlar arasında kurulan iletişim sonucunda oluşan sosyal etkileşimin daha özel bir şeklidir. İletişim

sürecinde kullanılan tarzlar hem kişinin kendini hem de iletişimde bulunduğu kişileri etkilemenin yanı sıra karşıdan göreceği tepkiye de yön vermektedir. İmamoğlu (2008) yaptığı tanımlamada kişilerarası ilişkiyi; “iki ya da daha fazla kişi arasında gerçekleşen, farklı gereksinimlerden kaynaklanan, tanışık olmaktan samimiyete kadar farklı düzeylerde yaşanan, karşılıklı duygusal etkileşim ve davranımlar” olarak ifade etmektedir. Verderber ve Verderber (1995) tanışıklığı, ismini bildiğimiz, fırsat bulduğumuzda konuştuğumuz, ancak derin ve duygusal paylaşımın olmadığı, etkileşiminin sınırlı olduğu ilişkiler olarak tanımlarken; yakın arkadaşlığı ise iş birliği, güven, yakınlık, paylaşım, kendini açma ve özel yaşantıların yoğun olarak paylaşıldığı ilişkiler olarak tanımlamaktadırlar. Bu durum kişilerarası ilişkilerin sınıflandırılmasını gündeme getirmektedir. Bu sınıflandırma; özel olan ve olmayan ilişkiler ya da yakın ve yüzeysel ilişkiler olarak yapılmaktadır (LaFollette, 1997). Herkesle aynı yakınlıkta ve samimiyette ilişki kurulması elbette mümkün değildir. Bazı kişilerle daha rahat iletişim kurulup bu iletişimden keyif alınırken bazılarıyla iletişim kurmanın daha zorlayıcı olduğu görülmektedir. Bu durum üzerinde farklı birçok değişken etkilidir. Kişilik özellikleri, değerler, hobiler, eğitim düzeyi bunlara örnek gösterilebilir. Bunların yanı sıra kişilerarası ilişkiler üzerinde iletişim sürecindeki değişkenlerde önemli etkiye sahiptir. Kişilerin nasıl, kiminle ve hangi koşullar altında iletişim kurdukları, iletişim tarzları, sosyal algıları ve kendi iletişim tarzlarını nasıl algıladıkları bunlardan birkaçıdır (Buren ve Nowicki, 1997). Bütün bu etkilerin sonucunda bireyden bireye değişebilen kişilerarası tarzlar oluşmaktadır. Kişilerarası tarz; bireyin belirli bir olay/durum karşısında gösterdiği davranıştan farklı olarak, çeşitli ilişki ve durumlarda genel olarak sergilediği temel davranış eğilimidir (Kiesler, 1983). Bireylerin sahip oldukları tarzlar, yaşadıkları kişilerarası ilişkilerini besleyici nitelikte olabileceği gibi zarar verici ve bozucu nitelikte de olabilir. Evlilik en derin kişilerarası ilişki olarak kabul edilmektedir, bu nedenle bireylerin sahip oldukları kişilerarası tarzların evlilik ilişkisi üzerinde etkisi araştırmalara konu edilmektedir. Bu konuda yapılan bazı araştırmaların sonuçları kişilerarası tarz ile evlilik uyumunun ilişkili olduğunu göstermektedir (Özmen-Suataç, 2010; Malkoç, 2001; Baron ve diğ., 2007). Evlilik uyumunda eşlerin davranışlarında tutarlı olmaları önem arz etmektedir. Özellik (trait) kuramı, kişiliği bir bireyi diğerlerinden ayıran ve kişinin tutarlı davranmasının nedeni olan biyolojik

kökenli eğilimler olarak tanımlamaktadır (Özer, 2004). Sonuç olarak bağlanma stilleri gibi kişilik özelliklerinin de evlilik uyumu ile ilişkili olduğu öngörülmüştür.

Kişilik Özellikleri

Bu çalışmada ele alınan son değişen kişilik özellikleridir. Burada öncelikle günlük hayatta çok sık kullanılan kavramlardan biri olan kişilik kavramı üzerinde durulması uygun görülmüştür. Kişilik kavramını tanımlama çalışmalarının kökleri ilk çağ filozoflarına kadar uzanıp günümüze kadar devam etmekle beraber hâlen üzerinde uzlaşmış tek bir tanım mevcut değildir. Bunun en önemli nedenlerinden biri kişilik kavramının çok yönlü bir kavram olmasıdır. Konu ile ilgili en kapsamlı tanımlardan biri Allport (1961) tarafından yapılmıştır ve Allport kişiliği; kişinin kendine özgü düşünce, davranış ve his kalıbını üreten, psikolojik sistemin insan içindeki dinamik bir organizasyonu olarak tanımlamıştır (Aktaran: Carver ve Scheier, 2008). Bu tanımlamada kişiliğin önemli birkaç özelliğine vurgu yapılmaktadır. Öncelikle kişiliğin psikolojik bir kavram ve parçalardan oluşmayan bir organizasyon, aktif, bir düzen içinde işleyen ve bireyin dünya ile kuracağı ilişki için yardımcı bir güç olduğu, bireyin davranışlarında tutarlılık ve devamlılık kişilik sayesinde korunduğu, kişiliğin davranış, düşünce ve duygularda birçok farklı şekilde sergilendiği vurgulanmaktadır. Evlilik farklı kişilik özelliklerine sahip iki insanın bir araya gelmesi ve ortak bir hayat yaşamasıdır. Bu durum kişilik özelliklerinin evlilik uyumu üzerindeki etkisini merak konusu yapmış ve çeşitli araştırmalarda bu konu ele alınmıştır. Literatür incelendiğinde evlilik ilişkisinin bireylerin kişilik özelliklerinden etkilendiği yönünde bazı araştırma bulgularının olduğu da gözlenmiştir (Akram ve Malik, 2011; Bouchard, Lussier ve Sabourin, 1999; Malouff, Thorsteinsson, Schutte, Bhullar ve Rooke, 2010; Chen, Tanaka, Uji, Hiramura, Shikai, Fujihara ve Kitamura, 2007; Çakmak-Tolan, 2015; Ebeñuwa-Okoh, 2008; Kansız ve Arkar, 2011).

Bu araştırma evli bireylerin evlilik uyumu ile bağlanma biçimleri, ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları, kişilerarası ilişki tarzları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu bağlamda yapılan bu çalışma ile literatürdeki bilgi birikimine katkı sağlanması yanında evlilik uyumunu etkileyen faktörlerin çok boyutlu olarak ortaya konulması ile

özellikle evlilik ve aile danışmanlığı alanında yapılacak önleme ve müdahale çalışmalarına yol gösterici kaynak oluşturacağı ümit edilmektedir. Aynı zamanda bu çalışmanın Türkiye’de evli bireylere yönelik düzenlenecek yasal düzenlemeler ve sosyal politikalar için yol gösterici bir niteliğinin olduğu da söylenebilir.

Yöntem

Nicel araştırma yaklaşımına dayalı olarak gerçekleştirilen bu çalışmada korelasyonel yöntem kullanılmıştır. Korelasyonel araştırmalar, iki veya daha fazla değişken arasında ilişkilerin incelendiği çalışmalardır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin incelendiği bu tür araştırmalar betimsel araştırmaların bir türü olarak değerlendirilmektedir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Trabzon ilinde ikamet eden, 21-58 yaşlar arasında evli, 220 kadın ve 203 erkek olmak üzere toplam 423 kişi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına göre sağlanmıştır. Veri toplama araçları, en az bir yıllık evli olma ve eşyle birlikte yaşıyor olma koşulunu sağlayan gönüllülere

Çalışma grubunu belirlemede uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi seçkisiz olmayan örnekleme yöntemleri içinde yer almaktadır. Uygun örnekleme yönteminde araştırmacı örneklemini kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçmektedir (Büyüköztürk, 2003). Araştırma grubunda yer alan bireylere ilişkin tanımlayıcı bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Değişkenler		n	%	Değişkenler		n	%	
Yaş (yıl)	20-30 yaş	51	12.1	Eğitim	İlk /Ortaokul	27	6.4	
	31-40 yaş	200	47.3		Lise	73	17.2	
	41-50 yaş	122	28.8		Durumu	Lisans	263	62.2
	> 50 yaş	50	11.8			Lisansüstü	60	14.2
Cinsiyet	Kadın	220	52.0	Boşanmayı Düşünme	Düşünmedim	320	75.7	
	Erkek	203	48.0		Düşündüm	103	24.3	
Evlenme Yaşı	< 20 Yaş	41	9.7	Kadının Çalışma Durumu				
	20-30 Yaş	327	77.3		Çalışıyor	284	67.1	
	31-40 Yaş	54	12.8		Çalışmıyor	139	32.9	
Evlenme Şekli	> 40 Yaş	1	0.2	Eşiyle Yaş Farkı				
	Görücü Usulü	105	24.8		Yok	118	27.9	
	Ask	247	58.4		1-5 Yıl	212	50.1	
	Akraba	26	6.2		6-10 Yıl	82	19.4	
Çocuk sayısı	Tanışarak	45	10.6	> 10 Yıl	11	2.6		
	Yok	43	10.2	Evlilik Süresi	1-5 yıl	91	21.5	
	1 Çocuk	112	26.4		6-10 yıl	104	24.6	
	2 Çocuk	194	45.9		11-15 yıl	84	19.9	
	≥ 3 Çocuk	74	17.5		16-20 yıl	68	16.0	
			> 20 yıl		76	18.0		

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama amacıyla; Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, Evlilik Uyumu Ölçeği, Kişilik Özellikleri Envanteri, Kişilerarası İlişki Tarzları Ölçeği, İlişkilerde Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE): Brennan, Clark ve Shaver (1998) tarafından geliştirilen ölçek bağlanmada temel iki boyut olan kaygı ve kaçınmayı ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Sümer (2006) tarafından yapılmıştır. Ölçek Likert tipi 7 dereceli 36 maddeden oluşmaktadır.

Ölçekte yer alan 18 madde kaygı boyutunu, geri kalan 18 madde kaçınma boyutunun değerlendirilmesinde kullanılmaktadır. Sümer (2006) tarafından YİYE'nin psikometrik uygunluğunu değerlendirmek amacıyla yürütülen çalışmada; kaygı ve kaçınma boyutlarının toplam varyansın %38'ini açıkladığı (%22 Kaçınma, %16 Kaygı) ve her iki boyutun yüksek düzeyde güvenilirlik katsayısına sahip olduğu görülmüştür ($\alpha_{\text{kaygı}} = .86$, $\alpha_{\text{kaçınma}} = .90$). Bu ölçekte katılımcılar aynı zamanda Bartholomew ve Horowitz'in (1991) Dörtlü Bağlanma Modeli ile de değerlendirilebilmektedir. Her iki boyuttan da düşük puan alanlar güvenli; her iki boyuttan da yüksek puan alanlar korkulu; kaçınmadan düşük, kaygıdan yüksek puan alanlar saplantılı; kaçınmadan yüksek, kaygıdan düşük puan alanlar kayıtsız bağlanma stili içerisinde ele alınmaktadırlar (Sümer, 2006).

İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği (İBÇÖ): Ölçek, bireylerin kişiler arası ilişkilerinde sahip oldukları bilişsel çarpıtmaları değerlendirmek amacıyla Hamamcı (2003) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 19 maddeden oluşmaktadır. 5 dereceli likert tipi olan ölçme aracından alınabilecek en yüksek puan 95, en düşük puan 19'dur. Yüksek puan, bireylerin yakın ilişkilere yönelik bilişsel çarpıtmalara sahip oldukları anlamına gelmektedir (Hamamcı, 2003; Hamamcı ve Büyüköztürk, 2003). Ölçek Yakınlıktan Kaçınma, Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi ve Zihin Okuma olmak üzere birbirinden bağımsız üç faktör içermektedir. Ölçeğin güvenilirliğini saptamak amacıyla iç tutarlılık ve test-tekrar test yöntemleri kullanılmıştır. Ölçeğin tümü için iç tutarlılık katsayısı .67 olarak bulunmuştur. Alt boyutlar incelendiğinde ise iç tutarlılık kat sayısı, birinci alt boyut için .73; ikinci alt boyut için .66; üçüncü alt boyut için .49 olarak hesaplanmıştır (Hamamcı ve Büyüköztürk, 2003). Ölçeğin tutarlılığını saptamak amacıyla, test-tekrar test korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin tümü için hesaplanan test-tekrar test korelasyon katsayısı .74; birinci alt boyut için .70; ikinci alt boyut için .76 ve üçüncü alt boyut için .74 olarak bulunmuştur (Hamamcı, 2003).

Kişilerarası Tarz Ölçeği (KTÖ): Bireylerin kişilerarası ilişkilerde nasıl bir tarz kullandıklarını belirlemek amacıyla Hisli Şahin, Durak-Batıgün ve Koç (2011) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. Kendini değerlendirme tipindeki ölçek 60 maddeden oluşmaktadır. Maddeler "Sizi ne kadar tanımlıyor"

sorusuna göre cevaplanmaktadır ve %0, %25, %50, %75 ve %100 şeklinde 5'li likert tipinde cevaplanmaktadır. %0, 1 puan; %25, 2 puan; %50, 3 puan; %75, 4 puan ve %100, 5 puan ile değerlendirilmektedir. Buna göre ölçekten en az 60, en fazla 300 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar kişilerarası tarzda olumsuzluğa işaret etmektedir. Ölçeğin faktör yapısının geçerlik güvenirliğin belirlenmesi için yapılan çalışmada 6 faktör bulunmuştur: Bunlar baskın tarz, kaçınan tarz, öfkeli tarz, duygudan kaçınan/duyarsız tarz, manipülatif tarz, alaycı/küçümseyici tarzdır. Ölçeğin güvenirlik çalışmasında Cronbach Alpha Güvenirlik analizi tekniği kullanılmış ve k ölçeğin güvenirlik katsayısı $\alpha = .93$ olarak bulunmuştur. Alt ölçekleri için elde edilen güvenirlik katsayıları ise: Baskın Tarz alt ölçeği için $\alpha = .88$ (madde sayısı 14); Kaçınan Tarz alt ölçeği için $\alpha = .79$ (madde sayısı 11); "Öfkeli Tarz" alt ölçeği için $\alpha = .79$ (madde sayısı 9); Duygudan Kaçınan Tarz alt ölçeği için $\alpha = .77$ (madde sayısı 11); Manipülatif Tarz alt ölçeği için $\alpha = .74$ (madde sayısı 10); Küçümseyici Tarz alt ölçeği için de $\alpha = .67$ (madde sayısı 5) olarak bulunmuştur (Hisli Şahin ve diğ.,2011).

Eysenck Kişilik Anketi Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formu (EKAGGK): Francis, Brown ve Philipchalk (1992) tarafından geliştirilen anket, Karancı, Dirik ve Yorulmaz (2007) tarafından Türkçeye uyarlama çalışması yapılmıştır. Anket, 24 madde olup, kişiliği 3 ana faktörde değerlendirmektedir: dışa dönüklük, nörotisizm ve psikotisizm. Her bir faktörün 6 madde ile değerlendirildiği bu ankette katılımcılardan 24 soruya Evet (1) - Hayır (0) formatıyla cevap vermeleri istenmektedir. Her bir kişilik özelliği için alınabilecek puan 0 ile 6 arasında değişmektedir. Anketteki 6 madde ise yalan boyutunu ölçmektedir. Dışa dönüklük, nörotisizm, psikotisizm ve yalan boyutları için Kuder-Richardson alfa katsayıları sırasıyla .78, .65, .42, ve .64 olarak bulunmuştur. Ölçeklerin test-tekrar test güvenilirlikleri sırasıyla .84, .82, .69 ve .69 olarak bulunmuştur. Ayrıca, ölçeğin yeterli düzeyde yapı geçerliğine sahip olduğu bulgular arasındadır (Aydemir ve Köroğlu, 2012).

Evlilik uyum ölçeği (EUÖ): Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilmiş olup Tutarel-Kışlak (1999) tarafından Türk kültürüne uyarlanmıştır. 15 maddeden oluşan ölçekte alınabilecek en düşük puan 1 en yüksek puan ise 58'dir. Puanın yüksek olması evlilik uyumunun yüksek olduğu anlamına

gelmektedir. Ölçek genel evlilik doyumu yanı sıra çeşitli konularda (aile bütçesi, duyguların ifadesi, arkadaşlar, cinsellik, toplumsal kurallar, yaşam felsefesi konularında anlaşma ya da anlaşamama ile ilişki tarzını (boş zaman, ev dışı etkinlikler, çatışma çözme, güven) ölçmektedir. EUÖ'nin ölçüt bağımlı geçerliğinin saptanmasında, Kişilerarası İlişkiler Ölçeği ve İlişkilerde Yükleme Ölçeği'nden yararlanılmıştır. EUÖ ile Kişilerarası İlişkiler Ölçeği'nin toplam puanları arasındaki korelasyon katsayısı .12 olarak bulunmuştur. EUÖ ile İlişkilerde Yükleme Ölçeği toplam puanları arasındaki korelasyon katsayısı ise -.54'tür. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla faktör analizi uygulanmış ve gerekli aşamalar sonucunda iki faktör elde edilmiştir. Birinci faktör ilk 9 maddeden oluşmaktadır ve genel uyum ve duygu, cinsellik, toplumsal kurallar gibi durumlardaki anlaşmayla ilgili oldukları görülmektedir. İkinci faktörde yer alan son 6 madde, boş zaman etkinlikleri, çatışma çözme, güven gibi ilişki tarzı ile ilgili sorulardır. EUÖ'nin güvenilirliğini belirlemek amacıyla, iç tutarlılık katsayısı, iki yarım test güvenilirliği, test-tekrar test güvenilirliği ve tüm katılımcılar için madde-test korelasyonu hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık (Cronbach Alpha) katsayısı .90 olarak bulunmuştur. Ölçeğin ilk ve son yarısının puanlaması birbirinden farklı olduğu için numarası tek olan ve çift olan maddeler karşılaştırılmış ve iki yarım test güvenilirliği .84 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenilirlik hesaplaması birbiriyle evli 36 kişi üzerinde yapılmıştır. Ortalama 15 gün arayla ölçek tekrar uygulanmış ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı .57 olarak anlamlı bulunmuştur. Uyumlu ve uyumsuz evli kişilerin ayırt edilmesini sağlayan kesme noktası ise 43.5 olarak belirlenmiştir (Tutarel-Kışlak, 1999).

Kişisel Bilgi Formu (KBF): Araştırmaya katılan bireylerin bazı demografik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda; yaş, cinsiyet, evlenme yaşı, evlenme şekli, çocuk sayısı, eğitim durumu, boşanmayı düşünme, kadının çalışma durumu, eşiyile yaş farkı ve evlilik süresi gibi bilgileri sorgulayan sorular yer almıştır.

Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri toplanırken katılımcıların en az bir yıldır evli olma ve eşyle birlikte yaşamaya devam ediyor olmaları kriter olarak belirlenmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden evli bireylere ölçekler uygulanmadan önce araştırma hakkında gerekli bilgilendirme yapılmıştır. Ayrıca, soruların özel bilgiler içermesi nedeniyle oluşacak kaygıları gidermek amacıyla gizlilik ilkesi konusuna vurgu yapılmıştır. Toplamda 452 ölçek uygulanmış ancak eksik ve hatalı doldurma gibi nedenlerle 29 ölçek analizlere dâhil edilmemiştir.

Verilerin Analizi

İstatistiksel analizler için SPSS 20.0 programı kullanılmıştır. Çalışma verileri analizler sonucunda tanımlayıcı istatistikler olan ortalama, standart sapma, medyan, frekans, oranlar tablolarda ve metin içlerinde gösterilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluklarının değerlendirilmelerinde Kolmogorov Smirnov testinden, normal dağılıma uygun olan değişkenlerin iki grup karşılaştırmalarında Student t Testi'nden, normal dağılım göstermeyen değişkenlerin iki grup karşılaştırmalarında ise Mann Whitney U Testi'nden yararlanılmıştır. Normal dağılıma uygunluk gösteren üç grup ve üzerinde sınıflaması bulunan değişkenlerin değerlendirilmelerinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve farklılığa neden olan grubun tespitinde ise Post Hoc Tukey HSD Testi, normal dağılım göstermeyen değişkenlerde, üç grup ve üzeri karşılaştırmalarda ise Kruskal Wallis Testi, farklılığa neden olan grubun tespitinde ikili karşılaştırmalı Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Ölçek puanları arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesinde ise, normal dağılım gösteren değişkenlerde Pearson korelasyon analizinden, normal dağılım göstermeyen değişkenlerin ilişkilerinin değerlendirilmesinde ise Spearman Brown korelasyon analizi yapılmıştır. Evlilik uyumu üzerine etkili risk faktörlerinin değerlendirilmesinde, çoklu doğrusal regresyon analizinden yararlanılmıştır.

Bulgular

Evli Bireylerin Kişilik Özellikleri, Kişilerarası İlişki Tarzları, Bağlanma Stilleri ve Bilişsel Çarpıtmaları ile Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkiler

Kişilik özellikleri, kişilerarası ilişki tarzları, bağlanma stilleri, bilişsel çarpıtmalar, boşanmayı düşünmüş olup olmama ve çocuk sahibi olup olmama değişkenlerinin evlilik uyumunu nasıl açıkladıklarını belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizinin uygulanmasına karar verilmiştir. Bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiler incelenerek çoklu bağlantı problemi olmadığı görülmüş sonuçlar Tablo 2'de görülmektedir. Değişkenler arasındaki ilişkiler normal dağılım gösteren değişkenler için Pearson Korelasyon Analizi, normal dağılım göstermeyen değişkenler olan; nörotisizm, dışadönüklük, psikotisizm, zihin okuma, küçümseyici alaycı tarz için Spearman Korelasyon Analizi ile hesaplanmış ve sonuçlar Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 2. Bağımsız Değişkenler Arasındaki Çoklu Bağlantı Durumunun İncelenmesine İlişkin Sonuçlar

	Tolerance	VIF
Kaçınma	0,85	1,18
Kaygı	0,80	1,25
Nörotisizm	0,73	1,37
Yakınlıktan Kaçınma	0,73	1,37
Öfkeli Tarz	0,52	1,92
Küçümseyici /Alaycı Tarz	0,61	1,65
Çocuk Sahibi Olup Olmama Durumu	0,94	1,06
Boşanmayı Düşünmüş Olup Olmama Durumu	0,98	1,02

Tablo 3. Evlilik Uyumu İle Değişkenler Arasındaki İlişkiler

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	Ort.	Ss
1	EU	1.00																43.3	8.69
2	Nbro	-0.31**	1.00															2.59	1.83
3	D.d	0.05	-0.13**	1.00														3.67	1.94
4	Psiko	-0.09	0.00	0.14**	1.00													1.21	1.12
5	Kaç.	-0.39**	0.26**	-0.15**	0.11*	1.00												2.82	0.89
6	Kay.	-0.14**	0.36**	-0.11*	-0.15**	0.21**	1.00											3.69	0.67
7	Bask.	-0.07	0.22**	0.08	0.25**	0.25**	0.20**	1.00										24.4	9.14
8	Kaçın.	-0.07	0.22**	0.01	0.14**	0.27**	0.22**	0.75**	1.00									22.8	7.32
9	Ölçe.	-0.17**	0.39**	0.04	0.17**	0.20**	0.21**	0.70**	0.64**	1.00								20.8	6.75
10	Duy.	-0.05	0.12*	0.00	0.15**	0.22**	0.16**	0.51**	0.41**	1.00								24	8.02
11	Mani.	0.01	0.22**	0.03	0.13**	0.22**	0.35**	0.71**	0.72**	0.56**	0.53**	1.00						22.4	6.97
12	Küç.	-0.10*	0.20**	0.17**	0.22**	0.19**	0.10*	0.73**	0.61**	0.43**	0.56**	1.00						9.51	3.63
13	Ktop.	-0.08	0.27**	0.06	0.21**	0.28**	0.26**	0.90**	0.88**	0.79**	0.72**	0.84**	1.00					124	34.4
14	Yakk	-0.23**	0.35**	-0.09	0.09	0.29**	0.36**	0.35**	0.36**	0.34**	0.37**	0.27**	0.42**	1.00				20.8	4.97
15	Gob	0.01	0.21**	-0.03	-0.18**	0.07	0.48**	0.14**	0.18**	0.14**	0.34**	0.13**	0.23**	0.34**	1.00			24	5.52
16	Zih	-0.04	0.07	0.13**	0.09	0.03	0.12*	0.16**	0.18**	0.06	0.16**	0.10*	0.16**	0.33**	0.20**	1.00		9.25	2.76
17	BÇT	-0.12*	0.31**	-0.02	-0.03	0.20**	0.48**	0.30**	0.33**	0.27**	0.42**	0.23**	0.39**	0.79**	0.79**	0.56**	1.00	54	9.82

1. Evlilik Uyumu 2. Nörotisizm 3. Dışadönüklük 4. Psiko=Psikotisizm 5. Kaçınma 6. Kaygı 7. Baskın Tarz

8. Kaçınan Tarz 9. Öfkeli Tarz 10. Duyarsız Tarz 11. Manipülatif Tarz 12. Küçümseyici/Alaycı Tarz 13. Kişilerarası

İ. Tarzları Toplam 14. Yakınlıktan kaçınma 15. Gerçekçi olmayan beklentiler 16. Zihin okuma 17. Bilişsel çarpıtmalar top

Yapılan korelasyon analizi sonucunda evlilik uyumu ile kişilik özelliklerinden nörotisizm, bağlanma boyutlarından kaçınma ve kaygı, kişilerarası ilişki tarzları alt boyutlarından öfkeli tarz ve küçümseyici alaycı tarz, ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtma alt boyutlarından yakınlıktan kaçınma boyutu arasında anlamlı ilişkiler olduğu bulgulanmıştır. Daha sonra regresyon analizine geçilmiştir. Regresyon analizine başlamadan önce bir takım ön koşulların sağlanmış olması gerekmektedir. Bu amaçla oto korelasyon durumu Durbin-Watson değeri ile incelenmiş ve elde edilen değer (1.71) normal sınırlar arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Field, 2013). Enter yöntemi kullanılarak yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi kurulan modelin anlamlı olduğunu göstermektedir ($F_{(8,414)}=26.047, p<.001$). Yordayıcı değişkenler olarak seçilen nörotisizm, kaçınma, kaygı, yakınlıktan kaçınma, öfkeli ve küçümseyici tarz, çocuk sahibi olup olmama, boşanmayı düşünmüş olup olmamanın ölçüt değişkeni olarak seçilen evlilik uyumu ile ilgili açıkladığı varyans % 34'dür ($R^2= .34$). Kurulan modelin bağımlı değişkene ilişkin açıkladığı varyans ise %32'dir ($\Delta R^2= .32$). Model Tablo 4'de özetlenmektedir.

Tablo 4. Bağımlı Değişkeni Bağımsız Değişkenlerle Açıklamaya Dayalı Çoklu Regresyon Modeli Özeti

Model	R	R ²	ΔR^2	TSH	Değişim İstatistikleri				
					ΔR^2	ΔF	df1	df2	p
1	.58	.34	.32	7.14	.34	26.04	8	414	.00

$p<.001$, TSH=Tahmini Standart Hata

Tablo 5'te görüldüğü gibi standardize edilmiş regresyon katsayılarına göre yordayıcı değişkenlerin evlilik uyumu üzerindeki görelî önem sırası, boşanmayı düşünmüş olup olmama durumu ($\beta = -.37, p<.001$), kaçınma ($\beta = -.26, p<.001$), nörotisizm ($\beta = -.18, p<.001$) ve yakınlıktan kaçınma ($\beta = -.12, p<.05$) dır. Söz konusu değişkenler evlilik uyumunu anlamlı düzeyde açıklamaktadır. Buna karşın öfkeli tarz ($\beta = .04, p>.05$), küçümseyici tarz ($\beta = -.01, p>.05$), çocuk sahibi olup olmama durumu ($\beta = -.05, p>.05$) ve kaygı ($\beta = .03, p>.05$) değişkenlerinin ise modele özgün katkılarının anlamlı olmadığı bulgulanmıştır.

Tablo 5 Çoklu Regresyon Modelinde Evlilik Uyumunu Açıklayan Katsayılar

		SEK		SK	t	p
		B	SH	β		
Model 1	Sabit	66.92	2.96		22.62**	.00
	Kaçınma	-2.49	.42	-.25	-5.89**	.00
	Kaygı	.26	.40	.03	.65	.51
Model 1	Nörotisizm	-.85	.22	-.18	-3.82**	.00
	Yakınlıktan kaçınma	-.21	.08	-.12	-2.52*	.01
	Öfkeli tarz	-.057	.07	.04	.80	.42
	Küçümseyici tarz	-.02	.12	-.01	-.19	.85
	Çocuk sahibi olup olmama	-1.48	1.17	-.05	-1.26	.21
	Boşanmayı düşünüp düşünmeme	-7.38	.83	-.37	-8.85**	.00

*p<.05, **p<.001 SEK: Standardize Edilmemiş Katsayılar, SK: Standart Katsayılar, SH: Standart Hata

Evliik Uyumunda Çocuk Sayısına Dayalı Farklılıklar

Araştırmaya katılan bireylerin evlilik uyumlarının çocuk sayısına dayalı farklılıklarını belirlemek amacıyla öncelikle Shapiro-Wilk testi yapılmış ve uygulanacak analiz türü belirlenmiştir. Yapılan normallik varsayımı analizi sonucunda çocuk sahibi olmayan ($W = .86, p < .05$), tek çocuğa sahip olan ($W = .97, p < .05$) ve iki çocuğa sahip olan ($W = .96, p < .001$) bireylerin evlilik uyum puanlarının normal dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Çocuk sayısı değişkenine ilişkin verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle evlilik uyumu puan ortalamalarının çocuk sayısına dayalı olarak karşılaştırılmasında parametrik olmayan analiz yöntemlerinden Kruskal Wallis Testinden yararlanılmış ve sonuçlar Tablo 6'da verilmektedir. Analiz sonucunda evlilik uyumunun çocuk sayısına dayalı olarak farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır ($\chi^2 = 12.81, sd = 3, p < .01$).

Tablo 6. Bireylerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Evlilik Uyumu Puanları Arasındaki Farklılıklar

Değişken	Çocuk Sayısı	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	p	η^2
Evlilik Uyumu	Yok	43	260.86	3	12.81	.00	.02
	1 çocuk	112	206.80				
	2 çocuk	194	195.87				
	3 ve üzeri	74	233.76				

Bireylerin sahip olduğu çocuk sayısına bağlı olarak evlilik uyumu puanlarındaki farklılığın kaynağını belirlemek amacı ikili karşılaştırmalı Mann Whitney U Testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Evlilik Uyumunda Sahip Olunan Çocuk Sayısına Göre Farklılıkların Kaynağını Bulmaya Yönelik Analiz Sonuçları

Değişken	Faktör	N	SO	ST	U	Z	p	η^2
EU	Yok	43	91.31	3926.50	1835.50	2.29	.02	.01
	1 Çocuk	112	72.89	8163.50				
	Yok	43	149.66	6435.50	2852.50	3.24	.00	.02
	2 Çocuk	194	112.20	21767.50				
	2 Çocuk	194	127.60	24755	5840	2.36	.01	.01
	3 ve Üstü Çocuk	74	152.58	11291				

Elde edilen bulgulara göre çocuk sahibi olmayan bireylerin evlilik uyumu puan ortalamalarının tek çocuğa sahip olan ($U = 1835.50$, $z = 2.29$, $p < .05$) ve iki çocuğa sahip olan bireylerin ($U = 2852.50$, $z = 3.24$, $p < .01$) evlilik uyumu puan ortalamalarından daha yüksek olması belirlenen bu farklılığın kaynağı olarak yorumlanabilir. Bununla birlikte, üç ve daha fazla çocuğa sahip olan bireylerin evlilik uyumu puan ortalamalarının iki çocuğa sahip olan bireylerin evlilik uyumu puan ortalamalarından daha yüksek olması farklılığın gözlenmesinde etkili olmuştur ($U = 5840$, $z = 2.36$, $p < .05$).

Evlilik Uyumunda Boşanmayı Düşünme Durumuna Dayalı Farklılıklar

Araştırmaya katılan bireylerin evlilik uyumlarının boşanmayı düşünme durumuna dayalı farklılıklarını belirlemek amacıyla öncelikle Shapiro-Wilk Testi yapılmış ve uygulanacak analiz türü belirlenmiştir. Verilerin normal dağılmış olması nedeniyle bireylerin boşanmayı düşünme durumuna dayalı

olarak evlilik uyum puan ortalamalarının nasıl farklılaştığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar T Testinden yararlanılmış ve sonuçlar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8 Evlilik Uyumunda Boşanmayı Düşünme Durumuna Dayalı Farklılıklar

Değişken	Cinsiyet	N	Ort.	ss	sd	t	p	Cohen’s d
Evlilik Uyumu	Düşünmemiş	320	45.42	7.36	421	9.68	.00	1.09
	Düşünmüş	103	36.81	9.19				

Tablo 9 incelendiğinde evlilik uyumu puan ortalamalarının boşanmayı düşünme değişkenine dayalı olarak farklılık gösterdiği gözlenmiştir ($t = 9.68$, $sd = 421$, $p < .001$). Boşanmayı düşünmüş olan bireylerin evlilik uyumu puan ortalamalarının (Ort. =36.81, $ss=7.36$) boşanmayı düşünmemiş bireylerin evlilik uyumu puan ortalamalarından (Ort. =45.42, $ss = 7.36$) düşük olması belirlenen bu farklılığın kaynağı olarak söylenebilir.

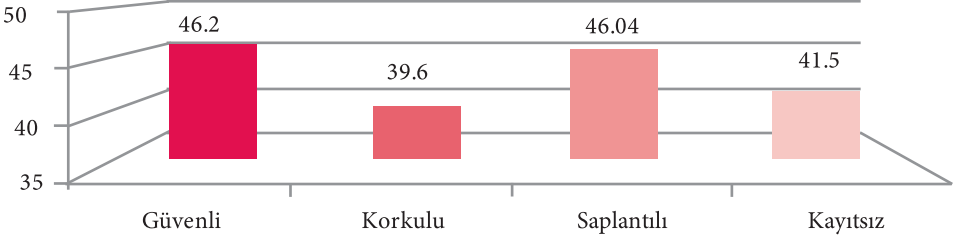
Evlilik Uyumunda Dörtlü Bağlanma Stillerine Dayalı Farklılıklar

Evlilik uyumunun bireylerin sahip olduğu bağlanma stillerine dayalı olarak nasıl farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonucunda evlilik uyumu puan ortalamalarının bağlanma stillerine dayalı olarak farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(3,419)} = 18.34$, $p < .01$). Sonuçlar Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10 Evlilik uyumunda bağlanma stillerine dayalı farklılıklar

Kaynak	Faktör	KT	sd	KO	F	p	η^2
Evlilik Uyumu	Gruplar Arası	3683,30	3	1227,77	18,340	0.00	.11
	Grup İçi	28044,37	419	66,93			
	Toplam	31727,66	422				

Grafik 1 Bağlanma Stilllerine Göre Evlilik Uyumu Puan Ortalamaları Arasındaki Farklılıklar

Yukarıda yer alan Grafik 1'e bakıldığında en yüksek evlilik uyumunun güvenli ve saplantılı bağlanma stiline sahip bireylerde, en düşük evlilik uyumunun ise korkulu bağlanma stiline sahip bireylerde olduğu gözlenmektedir.

Farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Tukey Testi sonucunda güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik uyumu puan ortalamaları ($Ort=46.25\pm7.68$) ile saplantılı bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik uyumu puan ortalamalarının ($Ort=46.04\pm7.24$); korkulu ($Ort =39.60\pm9.64$) ve kayıtsız ($Ort=41.55\pm7.52$) bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik uyumu puan ortalamalarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tartışma

Bu araştırmada; evlilik uyumunun, bağlanma stilleri, kişilik özellikleri, kişilerarası ilişki tarzları ve ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar değişkenleri tarafından ne düzeyde açıklandığı incelenmiştir. Yapılan regresyon analizi sonuçları bağlanma stillerinden kaçınma boyutunun ve kişilik özelliklerinden nörotisizmin evlilik uyumunu açıkladığı belirlenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucunda hem kaygılı hem de kaçınan bağlanma stili ile evlilik uyumu arasında negatif yönde bir korelasyon olduğu gözlenmiştir. Bu sonuç literatürdeki bazı araştırmaların sonuçları ile paraleldir (Erwin ve diğ. 2001; Mikulincer ve Erev, 1991; Solmuş, 2003). Kobak ve Hazan (1991) da benzer bir şekilde kaygılı ve kaçınmacı bağlanma biçiminin düşük evlilik doyumu ile ilişkili olduğunu ifade etmişlerdir. Hatch (2008) de kaçınmacı bağlanmanın evlilik uyumunu yordadığını bildirmiştir. Butzer ve Campell (2008) ise kaygılı

bağlanmanın evlilik uyumunu negatif yönde yordadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Bu çalışmada bağlanma stilleri dörtlü modele göre de incelenmiş, güvenli ve saplantılı bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik uyum puan ortalamalarının korkulu ve kararsız bağlanma stiline sahip bireylerden daha yüksek olduğu ve farkın anlamlı olduğu görülmüştür. Bu bulgular literatür ile de uyumludur. Güvenli bağlanma ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiye vurgu yapan araştırma bulguları mevcuttur (Balkan-Kaya, 2009; Brennan ve Shaver,1995; Bretherton, 1992; Büyükşahin, 2007; Collins ve Read, 1990; Grav ve Doll, 2003; Hazan ve Shaver, 2000; Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006; Simpson, 1990). Evliliğin içerdiği yoğun duygusal paylaşım düşünüldüğünde bağlanma stillerinin evlilik ilişkisi ve onun önemli bir boyutu olan evlilik uyumu üzerinde etkili olması beklenen bir durumdur. Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin kendilerini sevmeye değer bireyler olarak gördükleri, öz güvenlerinin ve benlik saygılarının yüksek olduğu ve diğer insanlara daha rahat güvendikleri ve onları sıcak, duyarlı ve kabul edici olarak bulma eğilimi gösterdikleri ifade edilmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Saplantılı bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik uyumlarının kararsız ve korkulu bağlanma stiline sahip bireylerden yüksek olması bu bağlanma stiline özellikleri ile açıklanabilir. Saplantılı bağlanan bireylerin benlik algıları olumsuzdur, özgüvenleri düşüktür, terk edilme kaygıları yüksektir. Bu özelliklerinden dolayı evliliklerinde eşlerini kaybetme korkusuyla evlilik uyumunu arttırıcı davranışlar gösterdikleri düşünülmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular kişilik özellikleri alt boyutu olan nörotisizmin de evlilik uyumunu yordadığını ancak diğer alt boyutlar olan dışadönüklük ve psikotisizm ise yordamadığını göstermektedir. Kişilik özellikleri ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin incelendiği araştırma sonuçlarından bazıları bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir (Akram ve Malik, 2011; Chen ve diğ., 2007; Çakmak-Tolan, 2015; Ebebuwa-Okoh, 2008; Kansız ve Arkar, 2011). Literatüre bakıldığında bu çalışmanın bulgularıyla benzer sonuçlara ulaşan araştırmalar olduğu görülmektedir. Bouchard ve diğ. (1999) yaptıkları çalışmada kişilik özelliklerinin evlilik uyumunu yordadığı ve evlilik uyumunun nörotisizmle ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Erişti (2010) yaptığı çalışmada dışa dönüklüğün evlilik uyumunun yordayıcısı olmadığı, nörotisizmin ise evlilik uyumu ile negatif yönde ilişkili olduğu

sonucuna ulaşmıştır. Benzer bir sonuca ulaştığı çalışmasında Çakmak-Tolan (2015) nörotiklik ile evlilik uyumu arasında ters yönde anlamlı bir ilişki olduğunu bulgulamıştır. Farklı sonuçlara ulaşan araştırma bulguları da mevcuttur. Özden (2013) dışadönük kişilik özelliği ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulgulamıştır. Evlilik farklı kişilik özelliklerine sahip iki bireyin bir araya gelmesi ve hayata dair hemen her şeyi paylaşmasıdır. Bu paylaşımın bireylerin kişilik özelliklerinden etkileneceği söylenebilir. Nörotik bireylerin sık sık olumsuz duygular yaşadıkları buna paralel olarak da olumlu duyguların yaşanma düzeyinin azaldığı, düşük dürtü kontrolü ve stresle başa çıkma becerisine sahip oldukları ifade edilmektedir (Costa ve McCrae, 1992). Bu özelliklerden bireyin kendisi kadar onunla birlikte yaşayan, hayatın her anını paylaşan eşinin de olumsuz etkileneceği düşünülmektedir. Bu olumsuz duygu durumunun zaman içerisinde bireylerin evlilik ilişkilerini ve buna bağlı olarak da evlilik uyumlarını olumsuz yönde etkileneceği söylenebilir. Evlilik uyumu ile ilişkisi incelenen bir diğer değişken olan ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalara ilişkin araştırma bulgularına göre ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ölçüğünden alınan toplam puanı ve yakınlıktan kaçınma alt boyutu ile evlilik uyumu arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Evliliğin en yakın kişilerarası ilişki olduğu düşünüldüğünde yakınlıktan kaçınma alt boyutu ile evlilik uyumu arasında ters yönlü ve anlamlı bir ilişki olması beklenen bir durumdur. Yeterli yakınlık kuramayan çiftlerin evlilik uyumlarının bundan olumsuz etkileneceği söylenebilir. Diğer alt boyutlarla evlilik uyumu arasındaki ilişki anlamlı değildir. Bu bulgular literatürdeki bazı araştırmalarla uyumlu iken bazıları ile farklılık göstermektedir. Hamamcı (2005) tarafından yapılan araştırma yakınlıktan kaçınma alt boyutu ile erkeklerin evlilik uyumu arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Emmelkamp, Krol, Sanderman ve Rüphan (1987) tarafından yapılan araştırma sonuçları ise gerçekçi olmayan/ çarpıtılmış inançların evlilik doyumunun önemli yordayıcısı olan değişkenlerden biri olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer bir sonucu ulaşan araştırmalarında Metts ve Cupach (1990) işlevsel olmayan inançlarla ilişki doyumunu arasında yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu bulgulamışlardır. Sullivan ve Schwebel (1995) de yaptıkları araştırmada daha düşük düzeyde akılcı olmayan inanca sahip olan bireylerin yaşadıkları ilişkide daha fazla

doyum sağladıklarını belirlemişlerdir. Addis ve Bernard (2002) da rasyonel olmayan inançların evlilik uyumunu yordadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bilişsel kurama göre bireylerin duygularını ve tepkilerini olaylar değil olaylara yüklenen anlam ve olaya ilişkin düşünceler şekillendirmektedir. İlişkide yaşanan olayların olduğu gibi değil çarpıtılarak algılanmasının olaylara ilişkin tutarsız duygulanımlara ve tepkilere yol açabileceği söylenebilir. Yakınlıktan kaçınma bilişsel çarpıtmasına sahip bir bireyin evlilik ilişkisinin doğasında olan derin duygusal paylaşımlar konusunda sorun yaşayacağı, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi olan bir bireyin bu beklentilerinin karşılanmaması durumunda hissedeceği duyguların ve eşine vereceği tepkilerin neden olacağı duyguların da evlilik uyumu üzerinde olumsuz etki yapacağı düşünülmektedir. Araştırma bulgularına göre kişilerarası ilişki tarzlarından öfkeli tarz ve küçümseyici/alaycı tarz ile evlilik uyumu arasında ters yönlü bir ilişki vardır. Literatüre bakıldığında benzer sonuçlara ulaşan araştırma sonuçları olduğu görülmektedir. Özmen-Süataç (2010) yaptığı çalışma sonucunda kişilerarası tarz ile evlilik uyumu arasında ilişki olduğu sonucunu paylaşmıştır. İlişkilerinde küçümseyici/alaycı, baskın, öfkeli ve manipülatif tarz kullanan erkeklerin evlilik uyumlarının bu durumdan olumsuz etkilendiği, evlilik uyumu yüksek olanların ise olumsuz tarz kullanmadıkları bildirilmiştir. Malkoç (2001) ise evlilik uyumu ile iletişim tarzı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, ağırlıklı olarak yıkıcı tarz kullanan bireylerin evlilik uyumlarının daha düşük olduğunu vurgulamıştır. Baron ve diğ. (2007) elde ettiği araştırma bulguları da bu çalışmada elde edilen sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Düşmanlık ve öfke puanları evlilik uyumu ile ilişkili bulunmuştur. Evlilik uyumunun en yakın kişilerarası ilişki olduğu düşünüldüğünde kullanılacak tarzın bu ilişkiyi ve ilişkide yaşanacak uyumu etkileyeceği söylenebilir. Kullanılan ilişki tarzının yapıcı olması sorunların daha kolay ve az hasarla çözülmesine katkı sağlayabilir.

Bu araştırmanın amaçlarından biri de evlilik uyumunu bazı demografik değişkenler açısından incelemektir. Evlilik uyumunun çocuk sahibi olma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonucunda en yüksek evlilik uyumunun hiç çocuğu olmayan bireylerde yaşandığı görülmüştür. Balsamo, Deese, Kiefer ve Armstrong (2013) da yaptıkları çalışmada bireylerin sahip oldukları çocuk sayısı ve çocukların yaşı ile stres düzeylerine göre evlilik uyumunun farklılaşıp farklılaşmadığını

araştırmışlar ve çocuk sayısı ile evlilik uyumu arasında negatif yönde bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Literatürde benzer sonuçlara ulaşan araştırma bulguları da mevcuttur (Juang ve Tucker, 1991; Belsky ve Pensky, 1988; Twenge, Campbell ve Foster, 2003). Bireyler çocuk sahibi olmadan önce bütün ilgilerini birbirlerine vermekte, birlikte nitelikli zaman geçirebilmekte ve karşılıklı olarak duygusal ihtiyaçlarını karşılayabilmektedirler. Çocuğun aileye katılmasıyla birlikte sorumluluklar artmakta ve bu durum uyumsuzlukları tetikleyebilmektedir. Ayrıca çocuk yetiştirme ile ilgili fikir ayrılıkları da uyumsuzluğa yol açabilmektedir. Çocuk sahibi olmayan bireylerin evlilik uyumlarının yüksek olması bu nedenlere bağlanabilir.

Evlilik uyumu ile boşanmayı düşünmüş olup olmama durumuna ilişkin olarak yapılan analizler sonucunda boşanmayı düşünmüş olan bireylerin evlilik uyum puan ortalamalarının boşanmayı hiç düşünmemiş olan bireylerden oldukça düşük olduğu görülmüştür ve fark anlamlıdır. Bu bulgu evliliğin sağlıklı bir şekilde devam etmesi için evlilik uyumunun önemli bir değişken olduğu ve evliliğinde uyumu yakalayamayanların boşanma fikrine daha yakın oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Özetle bu araştırmanın bulgularına göre kişilik özelliklerinden nörotisizm evlilik uyumunun önemli yordayıcılarından. Nörotik bireylerde sıklıkla görülen kaygı bozuklukları, olumsuz duygu durum, öfke kontrolü, depresyon gibi sorunlara sahip olan bireylerin psikolojik yardım almaları yönünde toplumun bilinçlendirilmesi ve yönlendirilmesi yararlı olabilir. Bunun için toplum sağlığı merkezleri, okul rehberlik servisleri, aile mahkemelerinin gerekli çalışmaları düzenlemeleri önerilebilir. Ayrıca erken dönemden itibaren oluşmaya başlayan kişilik özellikleri konusunda ailenin önemine dikkat çekilerek okul öncesi dönemden başlanmak üzere ailelere yönelik eğitim programları düzenlenebilir.

Araştırma bulgularına göre bağlanma stilleri ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bağlanma temelleri bebekte atılan bir kavramdır ve ömür boyu devam eden bir süreçtir. Bu durum bebek ve bakım veren arasındaki ilişkinin önemini ortaya koymaktadır. Yapılacak aile eğitimlerinde bu konuya ağırlık verilmesi bireylerin güvenli bağlanma geliştirmeleri sürecine katkı sağlayabilir.

Araştırma bulgularına göre olumsuz kişilerarası tarz kullanımı arttıkça evlilik uyumu azalmaktadır. Bu nedenle bireylere iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik eğitimlerin verilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları vardır. Araştırmanın örneklem grubu sınırlı bir kültürel ortamdan alınmıştır bu durum sonuçların genellenebilirliğini kısıtlamaktadır. Sonuçlarının genellenebilirliği açısından bu çalışmanın daha geniş örneklem gruplarıyla tekrarlanması uygun olacaktır. Evlilik uyumunun diğer aile üyeleri ile birlikte değerlendirilmesi adına evli bireylerin çift olarak katılmaları ya da çiftlerin çocuklarının da araştırmaya dâhil edilmeleri önerilebilir.

Kaynakça

- Addis, J., Bernard, M. E. (2002). Marital adjustment and irrational beliefs. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 20(1), 3-13.
- Ainsworth, M. D. S. (1991). Attachments and other affectional bonds across the life cycle. In: C. M. Parkes, J. Stevenson-Hinde, P. Marris (eds.), *Attachment across the life cycle*. New York: Routledge.
- Akram, H., Malik, N. (2011). Relationship between personality traits and marital adjustment of teachers. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 3(4), 718-724.
- Amato, P. R., Hohmann-Marriott, B. (2007). A comparison of high and low distress marriages that end in divorce. *Journal of Marriage and Family*, 69(3) 621-638.
- Aydemir, Ö., Köroğlu, E. (2012). *Psikiyatride kullanılan klinik ölçekler*. Ankara: Hekimler Yayın Birliğı.
- Balkan-Kaya, İ. (2009). *Bağlanma stillerinin evlilik ilişkisi üzerindeki etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Balsamo, D. L., Deese, M. A., Kiefer, J. G., Armstrong, P. J. (2013). Marital satisfaction in relation to age and number of children. University of North Georgia. 18th Annual Research Conference.
- Banse, R. (2004). Attachment style and marital satisfaction: Evidence for dyadicconfiguration effects. *Journal of Social and Personal Relationships*, 21, 273-282.
- Baron, K. G., Smith, T. W., Butner, J., Nealey-Moore, J., Hawkins, M. W., Uchino, B. N. (2007). Hostility, anger, and marital adjustment: concurrent and prospective associations with psychosocial vulnerability. *Journal of Behavioral Medicine*, 30, 1-10.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991) Attachment styles among young adults: A test of a four category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226-244.
- Beck, J. (2001). *Bilişsel terapi temel ilkeler ve ötesi*. Ankara: Türk Psikologlar Derneğı.
- Belsky, J., Pensky, E. (1988). Marital change across the transition to parenthood. *Marriage and Family Review*, 12,133-156.
- Bouchard, G., Lussier, Y., Sabourin, S. (1999). Personality and marital adjustment: utility of the five-factor model of personality. *Journal of Marriage and the Family*, 61, 651-

660.

- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1, Attachment*. New York: Basic Books.
- Bozkurt, S. (2006). *Temas biçimleriyle bağlanma stilleri ve kişilerarası şemalar arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Bradbury, T. N., Fincham, F. (1993). Assessing dysfunctional cognition in marriage: A reconsideration of the relationship belief inventory. *Psychological Assessment*, 5, 92-101.
- Brennan, K. A., Clark, C. L., Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult romantic attachment: An integrative overview. In J.A. Simpson, W.S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp. 46-76). New York: Guilford Press.
- Brennan, K., Shaver, P. R. (1995). Dimensions of adult attachment, affect regulation, and romantic relationship functioning. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 21(3), 267-283.
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5), 759-775.
- Buren, A.V. Nowicki, S. (1997). Awareness of interpersonal style and self-evaluation. *The Journal of Social Psychology*, 137, 429-434.
- Butzer, B., Campell, L. (2008). Adult attachment, sexual satisfaction and relationshipsatisfaction: A study of married couples. *Personal Relationships*, 15, 141-154.
- Büyükoztürk, Ş. (2003). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüksahin, A. (2007). Yakın ilişkilere bağlanım: Bilişsel ve davranışsal olarak ilişkiyi sürdürme mekanizmaları. *Türk Psikoloji Yazıları*, 10(19), 55-75
- Chen, Z., Tanaka, N., Masayo, U., Hiramura, H., Shikai, N., Fujihara, S., Kitamura, T. (2007). The role of personalities in the marital adjustment of Japanese couples. *Social Behavior and Personality*, 35(4), 561-572.
- Collins, N. L. Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 644-663.
- Costa, P. T., McCrea, R. R. (1992). Four ways five factors are basic. *Personality and Individual Differences*, 13, 653-665.
- Çakmak-Tolan, Ö. (2015). *Evlilik uyumunun kişilik özellikleri, ilişkiye dair inançlar ve çatışma çözüm stilleri bağlamında yordanması* (Yayınlanmamış doktora tezi). İnönü

Üniversitesi, Malatya.

- Ebenuwa-Okoh, E. E. (2008). Personality variables as correlates of marital adjustment among married persons in Delta State of Nigeria. *Educational Research and Review*, 3(8), 275-279.
- Emmelkamp, P. M. G., Krol, B., Sanderman, R., Rūphan, M. (1987). The assessment of relationship beliefs in a marital context. *Personal Individual Differences*, 8(6),775-780.
- Epstein, N., Baucom, D. H., Rankin, L. A. (1993). Treatment of marital conflict: A cognitive-behavioral approach. *Clinical Psychology Rewiev*, 13(1), 45-57.
- Erişti, A. (2010). *Bağlanma stilleri, kişilik özellikleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Erwin, P., Salter, K., Purves, D. (2001). Attachment style, family and romantic relationships. *Pschological Reports*, 88, 1251-1252.
- Feeney, J. A. (1994). Attachment style, communication patterns and satisfaction across the life cycle of marriage. *Personal Relationships*, 1, 333-348.
- Feeney, J. A. (2002). Attachment-related dynamics: What can we learn from self-reports of avoidance and anxiety. *Attachment and Human Development*,4, 193-200.
- Feeney, J., Hohaus, L. (2001). Attachment and spousal caregiving. *Personal Relationships*, 8, 21-39.
- Feeney, J. A., Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 281-291.
- Field, A. (2013). *Discovering Statistics Using IBM SPSS* (4th ed.). London: Sage Publications.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Fraley, R. C., Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies and unanswered questions. *Review of General Psychology*, 4, 132-154.
- Francis, L. J., Brown, L. B., Philipchalk, R. (1992). The development of an abbreviated form of the Revised Eysenck Personality Questionnaire (EPQR-A): Its use among students in England, Canada, the USA and Australia. *Personality and Individual Differences*, 13, 443-449.

- Grav, I., Doll, J. (2003). Effects of attachment styles on the experience of equity heterosexual couples relationships. *Experimental Psychology*, 50(4), 298-310.
- Günay, O. (2000). *Evlilik uyumu ile kişisel düşünme modelleri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul
- Güngör, H. C. (2007). *Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Güven, N., Sevim, S. (2007). *İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtımlar ve algılanan problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu yordama gücü. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 49-61.
- Hamamcı, Z. (2003). Bilişsel davranışçı yaklaşımla bütünleştirilmiş psikodrama uygulamasının kişilerarası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtımlar ve temel inançlar üzerine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(19),7-13.
- Hamamcı, Z. (2005). Dysfunctional relationship belief in marital satisfaction and adjustment. *Social Behavior and Personality*, 33(4), 313-328.
- Hamamcı, Z., Büyüköztürk, Ş. (2003) İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtımlar ölçeği, ölçeğingeliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(25). 107-111.
- Hatch, D. L. (2008). Factors that influence the association between adult attachment and marital satisfaction. PhD Dissertation, Utah State University, Utah.
- Hayward, M., Zhang, Z. (2006). Gender, the marital life course, and cardiovascular disease in late midlife. *Journal of Marriage and Family*, 68(3), 639-657.
- Hazan, C., Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- Hazan, C., Shaver, P. R. (2000). Psikolojinin alt alanları bağlanma: yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve. Çev. Dönmez, A. *Türk Psikoloji Bülteni*, 6(16), 29-50.
- Hisli Şahin, N., Durak-Batıgün, A., Koç, V. (2011). Kişilerarası tarz, kendilik algısı, öfke ve depresyon. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(1), 17-25.
- İmamoğlu, S. (2008). *Genç yetişkinlikte kişilerarası ilişkilerin, cinsiyet, cinsiyet rolleri ve yalnızlık algısı açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Juang, S. H., Tucker, C. M. (1991). Factors in marital adjustment and their interrelationships: A Comparison of taiwanese couples in America and caucasion american couples. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 19(1) 22-31.
- Kansız, M., Arkar, H. (2011). Mizaç ve karakter özelliklerinin evlilik doyumu üzerine etkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 12, 24-29.
- Karancı, N., Dirik, G., Yorulmaz, O. (2007). Eysencik kişilik anketi gözden geçirilmiş kısaltılmış formunun (EKA-GGK) Türkiye'de geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(3), 1-8.
- Kiesler, D. J. (1983). The 1982 Interpersonal circle: A taxonomy for complementarity in human transactions. *Psychological Review*, 90, 185-214.
- Kirkpatrick, L. A., Davis, K. E. (1994). Attachment style, gender, and relationship stability: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 502-512.
- Kobak, R. R., Hazan, C. (1991). Attachment in marriage: Effects of security and accuracy of working models, *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 861-869.
- Kublay, D., Oktan, V. (2015). Evlilik uyumu: Değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(44), 25-35.
- LaFollette, H. (1997). *Kişisel ilişkiler: Sevgi, kimlik ve ahlak*. Çev. F.Lekesizalın. İstanbul: Ayrıntı.
- Locke, H. J., Wallace, K. M. (1959). Short marital adjustment and prediction tests: Their reliability and validity. *Marriage and Family Living*, 21, 251-255.
- Malkoç, B. (2001). İletişim şekilleri ile evlilik uyumu arasındaki ilişki (Yayınlanmamış Yüksekisans Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Malouff, J., Thorsteinsson, E., Schutte, N., Bhullar, N., Rooke, S. (2010). The five factor model of personality and relationship satisfaction of intimate partners: A meta-analysis. *Journal of Research in Personality*, 44, 124-127.
- Metts, S., Cupach, W. R. (1990). The influence of relationship beliefs and problemsolving responses on satisfaction in romantic relationships. *Human Communication Research*, 17(1), 170-185.
- Mikulincer, M., Erev, I. (1991). Attachment style and the structure of romantic love. *British Journal of Social Psychology*, 30(4), 273-291.

- Nichols, W. (2005). The first years of marital commitment. M.Harway, (Ed.). *Handbook of Couples Therapy*. USA: John Wiley & Sons, Inc.
- Özden, M. S. (2013). *Önceden edinilmiş ve sonradan kazanılmış gelişim özelliklerinin evlilikte çift uyumu ile ilişkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Özer, A. (2004). *Bankacılık sektöründe kişiliğin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özer, A., Cihan-Güngör, H. (2012). Yükleme tarzları, bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerine göre evlilik uyumu. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 11-24.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: Pdrem Yayınları
- Özmen Süataç, A. (2010). *Evlilik uyumunun kişilerarası tarz ve öfke açısından araştırılması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Sharif, F., Soleimani, S., Candidate, Mani, A., Keshavarzi, S. (2013). The effect of conflict resolution training on marital satisfaction in couples referring to counseling centers in Shiraz, Southern Iran. *International Journal of Community Based Nursing and Midwifery*, 1, 26-34.
- Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships, *Journal of Personality and Social Psychology*, 59, 971-980
- Solmuş, T. (2003). Romantik Bağlanma II: İlişkisel değişkenler ve ilişki süreci. *Türk Psikoloji Bülteni*, 28-29.
- Sullivan, B. F., Schwebel, A. I. (1995). Relationship belief and expectations of satisfaction in marital relationships: implications for family practitioners. *Family Journal*, 3(4), 298-305.
- Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 1-22.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1999). Evlilikte uyum ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *3P,Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji Dergisi*, 7(1), 50-57.
- Tutarel-Kışlak, Ş., Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemeler ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(9), 61-68.

- Tutarel-Kışlak, Ş., Çubukça, F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 5(2), 35-42.
- Türkçapar, H. (2011). *Bilişsel terapi*. Ankara, HYB Yayıncılık.
- Twenge, M. J., Campbell, K. W. Foster, A. C. (2003). Parenthood and marital satisfaction: A Meta analytic review. *Journal of Marriage and Family*. 65(3), 574– 583
- Verderber, R. F., Verderber, H. S. (1995). *Interact: Using interpersonal communication skills*. Belmont, CA: Wadsworth Publishing Co.
- Waters, E., Cummings, E. M. (2000). A Secure base from which to explore close relationships. *Child Development*, 71(1), 164-72.